Mlynári: Šľachtenie je naša budúcnosť

Žatva na juhu Slovensku sa už stala minulosťou, aktuálne kosia poľnohospodári úrodu v severne položených oblastiach. Podľa monitoringu Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory bolo v prvý augustový týždeň pokosených viac ako 90% hustosiatych obilnín a repky. Vyplýva z neho, že úrody sú vo väčšine regiónov Slovenska rozkolísané, nevyrovnané a to vzhľadom na rôznosť množstva zrážok počas vývoja obilnín a repky. Priemerná úroda za SR a ani za jednotlivé okresy neodráža diametrálnu odlišnosť výšky a kvality úrod. V rozhovore s predsedom Slovenskej spoločnosti mlynárov Petrom Močkom (spoločnosť je členom Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory) sme sa rozprávali o očakávaniach od tohtoročnej úrody obilnín.

- **Z nášho monitoringu vyplýva, že je už pokosených viac ako tri štvrtiny výmer hustosiatych obilnín. Aký je váš názor na tohtoročnú žatvu z pohľadu mlynárov a aké boli vaše očakávania?**

Pri hodnotení žatvy musíme prihliadať na dva aspekty. Prvým je celková úroda. Prvotné odhady Štatistického úradu SR z konca júna boli pesimistické a predpovedali výrazný výpadok najmä pri jačmeni a o niečo menej pri pšenici. Veríme, že tento scenár sa nepotvrdí a nakoniec príliš veľké straty nebudú. Úrody sú síce nižšie ako vlani, ale v niektorých regiónoch nie sú až také tragické, ako sa pôvodne, vzhľadom na počasie a extrémne sucho, predpokladalo. Napríklad v okrese Levice dosiahol tohtoročný priemer husto siatych obilnín 6,04 t/ha, čo je takmer na úrovni päťročného priemeru 6,09 t/ha. Uvidíme, ako to dopadne aj inde.

Druhým aspektom je kvalita, ktorá je pre nás kľúčová. Ak sa vrátim k minuloročnej žatve, tak musím povedať, že už dávno som nezažil také kvalitatívne vyspelé pšenice, ktoré mali nielen dobré základné hodnotiace parametre, ale aj reologické vlastnosti. Miestami však bol problém s hektolitrovou váhou. Tento rok sme vzhľadom na sucho boli plní očakávania a úprimne - mali sme obavy aj o kvalitu pšenice, aj o hektolitrovú váhu a reologické vlastnosti. Sú to všetko parametre, ktoré sú pre nás, mlynárov, veľmi dôležité. Tohtoročné pšenice sú s veľmi dobrými vlastnosťami a ich kvalitatívne

portfólio je tento rok dokonca širšie a ponuka pestrejšia. Mimoriadne dobrá je hektolitrová váha, ktorá napríklad v našej spoločnosti dosiahla u jednej z pšeníc rekordných 880 g/l, čo som za 36 rokov v mlynárstve ešte nezažil.

- **Čím si vysvetľujete tieto výsledky, keďže žatva sa začala historicky najskôr a predchádzalo jej obrovské sucho?**

Faktorov je viacero. Jedným z nich bolo, že pšenice kvôli suchu „pozhadzovali odnože“, čím sa v rastline koncentrovala kvalita. Hoci niektorí poľnohospodári hnojili možno menej kvôli cenám hnojív, pšenice dokázali dodaný dusík efektívne využiť. Pravdepodobne výsledky veľmi závisia aj od toho, kde a aké odrody vysiali poľnohospodári a kedy boli zasiate pšenice. Doterajšie výsledky teda ovplyvnili aj lokálne zrážky a výber odrôd – napríklad niektoré skoršie odrody vykazovali o niečo horšiu kvalitu. Veľkú rolu zohrala aj doba sejby a celkový priebeh počasia v konkrétnych lokalitách. Takže áno, na jednej strane sucho, na druhej strane vhodné odrody, načasovanie prác na poli a lokálne zrážky pomohli.

- **Môžeme jednoznačne povedať, že úrode v tomto roku pomohli vhodne zvolené odrody? Význam šľachtenia nových odrôd v čase klimatických zmien tak len potvrdzuje cieľ a zvyšujúci sa význam šľachtiteľstva.**

Jednoznačne. Šľachtenie a ošetrovanie pre výsevom (napr. ako v prípade kukurice) je budúcnosť, pretože sa musíme prispôsobiť neustále sa zvyšujúcim teplotám a náročnejším podmienkam. Keďže systém závlah na Slovensku je veľmi slabý , musíme sa spoliehať na odrody odolné voči suchu a na správne agrotechnické postupy, ako je spôsob orby. Budúcnosťou je šľachtenie a sejba takých pšeníc, ktoré budú už pri zrne lepšie nastavené na náročné podmienky, s ktorými musíme počítať, či sa nám to páči alebo nie.

- **Hoci žatva ešte nie je skončená, ostáva pozbierať už len posledné lány obilia. Viete dnes,**

na začiatku augusta povedať, nakoľko bude na Slovensku dostatok domácej potravinárskej pšenice pre potreby mlynského priemyslu?

Áno, viem. Predpokladáme, že úroda pšenice bude na úrovni cca 1,9-1,95 ton miliónov ton, čo bude menej než vlani, kedy sme vypestovali okolo 2,3 mil. ton pšenice. Ale, samozrejme, sú to len odhady k 6. augustu a skutočné čísla budeme poznať neskôr. Slovenský mlynský priemysel potrebuje ročne približne 450 000 ton mäkkej pšenice. Zvyšok produkcie ide na kŕmne účely, na osivá a veľká časť putuje na export. Hoci sme proexportne orientovaná krajina, domácej kvalitnej pšenice na potravinárske zhodnotenie budeme mať tento rok dostatok.

- **Budú mať mlynári záujem aj o dovoz pšenice zo zahraničia?**

Myslím si, že tento rok nebudú mať slovenskí mlynári potrebu nakupovať pšenicu v Česku alebo v Maďarsku, pretože domáca štruktúra kvality je nastavená veľmi dobre. Myslím si, že na Slovensku je dostatok kvalitných pšeníc.

- **Ako hodnotia mlynári aktuálny cenový vývoj obilnín?**

Momentálne sme v akomsi „latentnom stave“, v oblasti obchodovania, kedy sa plnia skôr staršie kontrakty dohodnuté pred žatvou, keďže väčšina mlynov si ešte pred žatvou nakúpila pšenicu z novej úrody. Na trhu je však turbulentná doba. Na burze MATIF sme začiatkom júla videli nárast ceny pšenice z 202 € na 244 € za tonu, po ktorom nasledoval mierny pokles. Pšenica tvorí až 80 % nákladov na výrobu múky, takže jej cena je pre nás rozhodujúca. Ceny múky na pultoch sú zatiaľ akceptovateľné, hoci nás nepríjemne a nečakane prekvapil nárast cien obalových materiálov po konflikte medzi Iránom a USA, čo ovplyvnilo svetové ceny ropy. Nové cenové kontrakty na múky budeme riešiť na prelome septembra a októbra.

- **A čo ceny múky a jej dovozy?**

Chcel by som upozorniť na externé tlaky z okolitých krajín. Je pre mňa nepochopiteľné, ak sa k nám dováža lacná múka napríklad z Poľska. Vyvoláva to otázky, či nejde o dumping alebo o múku z

ukrajinskej pšenice s nižšími výrobnými nákladmi. Zatiaľ čo náš trh je voči Česku liberálny, do Rakúska alebo Maďarska je pre nás takmer nemožné exportovať kvôli ich lokálpatriotizmu. Máme pocit, že dovozové ceny múk na slovenskom trhu niekedy nezodpovedajú objektívnej kalkulácii a vyvíjajú na nás neprimeraný tlak.

- **Čo by ste dnes, keď sa žatva presúva do finále, odkázali pestovateľom a obchodníkom?**

Odporúčam uplatňovať zásadu proporčného rozloženia rizika. To znamená nepredávať celú úrodu naraz, ale rozdeliť si to na tretiny: 30 % počas žatvy, 30 % v závere roka a 30 % na jar. Existujú inštitúty ako tovarové záložné listy alebo bankové úvery, ktoré pomáhajú prefinancovať zásoby. Geopolitická situácia svete a vývoj rôznych konfliktov s presahom do celého sveta budú mať výrazný vplyv na ceny agrokomodít aj potravín, ktoré doteraz infláciu skôr brzdili.